

■ Műszaki vezetők és építési műszaki ellenőrök

Növekvő felelősség

Minden döntésünk nyomot hagy – a mérnök a munkája során alkot, eleget tesz az elvárásoknak, emellett viseli döntései jó vagy rossz következményét. 2024 őszétől az új építészeti törvény alapján a felsőfokú végzettségű felelős műszaki vezetők és műszaki ellenőrök kötelező jelleggel bekerültek az MMK tagjai közé. A jelenlegi 25 321 kamarai tagunk közül mintegy 10 820 rendelkezik MV-, 9208 ME-jogosultsággal, többen mindkettővel. Fontos, hogy felhívjuk figyelmüket a szakmagyakorlás nem kellően hangsúlyozott következményeire.

Dr. Kukai Tibor okl. építőmérnök,
dr. Szabó Éva okl. építészmérnök

Azzal, hogy a Magyar Mérnöki Kamara tagjai lettek, rájuk nézve is érvényes a 2024-ben elfogadott új etikai és fegyelmi szabályzat, amely pénzbírsággal, felfüggesztéssel vagy akár kizárással sújthatja az etikai normák megszegőit, a fegyelmi vétséget elkövetőket. Emellett a középfokú végzettségű felelős műszaki vezetők továbbra is kamarai nyilvántartottak maradtak, s most már részben rájuk is vonatkozik az etikai és fegyelmi szabályzat. (Közülük 1319 fő MV-R, s 896 fő ME-II jogosultságú.) A kamarai figyelmeztetés, büntetés mellett azonban egyéb, súlyosabb következményei is lehetnek a szabályok megszegésének, a szankcionálást a munkahelyektől, a szakmai kamaráktól a hatóságok, a rendőrség, a bíróság, az ügyészség vehetik át.

Az építőipar továbbra is a legveszélyesebb ágazatok közé tartozik, főleg a kisebb cégeknél fordul elő több halálos munkabaleset. A munkavédelmi hatóságok 2024-ben 417 súlyos szabálytalanságot tártak fel, és 250 millió forintnyi bírság sújtotta az építőipari cégeket (forrás: ÉVOSZ). A bírságot főleg a munkáltató kapta, de a szakmagyakorlók, így a felelős műszaki vezetők, műszaki ellenőrök is személyes felelősséggel tartoznak a megelőzés terén, és pénzbírság, kártérítési kötelezettség mellett akár a szakmai engedélyjük is veszélyben foroghat, sőt akár szabadságvesztéssel is sújthatók, ha szakmai mulasztásuk bizonyítható. Súlyos következménye lehet egy

elmulasztott ellenőrzésnek, a szabályszerűségnek, egy rosszul meghozott döntésnek.

Mindkét szerepkör szakmagyakorlóinak tisztában kell lenniük azzal, hogy kötelesek biztosítani a kivitelezés jogszabályoknak, engedélyeknek és szakmai előírásoknak megfelelő végrehajtását.

Megtörtént esetek – szankciók

– Engedély nélkül kezdődött meg egy ipari épület bővítése. A hatóság a kivitelező mellett az MV-t is megbírságolta 500 ezer forintra, mivel nem ellenőrizte az engedély meglétét, részt vett a jogszerűtlen kivitelezésben. A műszaki ellenőr is ekkora pénzbírságot kapott, mert kötelessége lett volna a szabálytalanság jelzése, a kivitelezés leállítása.

– A betonminőség nem felelt meg a tervnek, repedések keletkeztek. Az MV 1,2 millió forint büntetést kapott, mert elmulasztotta az ellenőrzési kötelezettségét.

– Az ME nem jelezte a hibás statikai kivitelezést, s ez balesetveszélyt okozott. Pénzbírság mellett felfüggesztették a jogosultságát.

– Egy munkás leesett az állványról, mert nem volt megfelelő a korlát. Az MV 800 ezer forint bírságot fizetett, mert nem biz-

tosította a biztonságos munkavégzés feltételeit, nem ellenőrizte a munkavédelmi előírások betartását.

– Hiányos, hamis építési napló vezetésért pénzbüntetést, felfüggesztett szabadságvesztést kapott az MV.

Egy mérnöki alkotás megszületése mindig összetett, sokszereplős folyamat. Az új objektum létrejötte szoros együttműködés, szakmai viták és kompromisszumok eredménye, amelyhez jelentős anyagi és emberi erőforrások mozgósítása szükséges. A megvalósítás hosszú időn át tart, folyamatos figyelmet és precizitást igényel minden résztvevőtől, hiszen a hibalehetőség nagy, és a következmények súlyosak lehetnek.

Különösen nagy felelősség hárul a kivitelezés irányítóira és ellenőreire: egyetlen tévedés vagy figyelmetlenség is súlyos anyagi károkat, sőt akár életveszélyes helyzeteket is előidézhet. A mérnöki döntések tehát nem csupán technikai kérdések, hanem társadalmi és etikai dimenzióval is bírnak. A mérnök felelőssége kiterjed a biztonságra, a fenntarthatóságra, valamint arra, hogy munkája hosszú távon szolgálja a közösség érdekeit.

A mérnöki hivatás lényege így nem pusztán az alkotás, hanem a felelős gondolkodás és cselekvés: annak tudatosítása, hogy min-

Szereplő	Oldal	Foglalkoztatási forma	Ptk. szerinti felelősség	Btk. szerinti felelősség
Felelős műszaki vezető (MV)	A kivitelező oldalán	Teljes állású munkaviszony	A munkáltató felel elsődlegesen a harmadik személyek (megrendelő, hatóság, károsult) felé (Ptk. 6:540. §).	Az MV személyesen felel, ha mulasztása vagy hibás irányítása balesetet okoz. (Tényállások: foglalkoztatás körében elkövetett veszélyeztetés (Btk. 165. §), gondatlan emberölés, testi sértés)
		Részmunkaidős munkaviszony	Az MV a munkáltató felé korlátozottan felel (max 4 havi távolléti díj – átlagos munkabér erejéig)	Ugyanaz, mint teljes állásnál: személyes felelősség. Vizsgálják emellett, hogy az MV ténylegesen jelen volt-e és ellátta, elláthatta-e a feladatát.
		Megbízási szerződés (nem ajánlott forma!)	Az MV közvetlenül felel a megbízó felé, és akár a károsult is perelheti. Nincs munkáltatói „védőernyő”.	Az MV személyesen felel, ha mulasztása vagy hibás irányítása balesetet okoz. (Tényállások: foglalkoztatás körében elkövetett veszélyeztetés (Btk. 165. §), gondatlan emberölés, testi sértés) Valótlán nyilatkozatnál – okirathamisítás is lehet!
Műszaki ellenőr (ME)	Az építető oldalán	Teljes vagy részállású állású munkaviszony (ritka)	Az építető, mint munkáltató felel kifelé, az ME belső viszonylatban korlátozottan	Személyes felelősség, függetlenül a jogviszonytól. Például valótlán teljesítésigazolás, mulasztás miatti kár.
		Megbízási szerződés (gyakori forma)	Közvetlen felelősség az építető felé, teljes körű kártérítési kötelezettség	

Az MV és az ME felelőssége a Ptk. és a Btk. szerint – a foglalkoztatási formák alapján

den terv, minden számítás és minden döntés emberek életére, környezetére és jövőjére is hatással van – s egyben ezzel magára a mérnökre is visszahathat jól – vagy rosszul.

Az utóbbi években igen sok változás történt a jogi szabályozásban, a technikai, műszaki fejlődés pedig egyre újabb, összetettebb feladat elé állítja a mérnököket. Vajon fel vagyunk erre készülve? Vajon az egyetemi oktatás, a jogosultsági vizsga letétele, a pár év szakmai gyakorlat kellő biztonságot ad a felelős munkavégzéshez a szakmagyakorlóknak? A cikkben szeretnénk kitérni ezekre a kérdésekre, és felhívni a figyelmet arra, hogy nagy a tétje a szabálytalan, szakszerűtlen munkavégzésnek, a mulasztás súlyos következményekkel járhat.

A jövő kihívásai már itt vannak – digitalizáció, BIM, mesterséges intelligencia, fenntarthatóság – új felelősségi területeket nyitnak meg, de a lényeg változatlan: a mérnöki hivatás középpontjában mindig az ember és a közösség biztonsága áll.

A felelősség mint etikai alapfogalom

Mit is jelent a felelősség? Erkölcsei, jogi vagy hivatalos kötelezettség, amelynek alapján valaki, valamely testület vagy közösség valakiért vagy valamiért felelős, számot adni tartozik. A felelősségvállalás azt jelenti, hogy elfogadjuk és tudatosítjuk saját döntéseink következményeit, és nem másokat hibáztatunk a helyzetünkért. Ez magában foglalja a tetteinkért való elszámoltathatóságot, a proaktív hozzáállást, a tanulságok levonását, valamint a saját cselekvési szabadságunk felismerését a döntéseink meghozatalában és a reakcióinkban.

A felelősség az emberi együttélés egyik legősibb és legfontosabb alapfogalma. Je-

lentése túlmutat a jogi vagy szakmai kezekben: erkölcsi tartalommal bír, amely meghatározza, hogyan viszonyulunk egymáshoz, a közösséghez és a világunkhoz. A felelősség nem pusztán kötelezettség, hanem bizalomra épülő kapcsolat: annak elismerése, hogy tetteink következményei másokra is hatással vannak, döntéseink súlyja pedig gyakran túlmutat saját életünkön.

A mérnökök felelőssége

A mérnökök felelőssége a jogi és etikai kötelezettséget jelenti a szakmai munkájuk során, ez jelenti a minőségi munkavégzést, a jogszabályok betartását, a károkozás elkerülését, valamint a szakmai irányításból eredő felelősséget is.

Tervezői és kivitelezői felelősség: a mérnökök munkakörük szerint felelősséggel tartoznak a tervezési hibákért, a nem megfelelő kivitelezésért. Felelős műszaki vezetői felelőssége: az építési projektekben az MV felelős a kivitelezés szakszerűségéért és a jogszabályoknak való megfeleléséért. Építési műszaki ellenőr felelőssége: az ellenőrzések, intézkedések időben történő elvégzése. Kamarai felelősség: meghatározott területeken a mérnöknek kamarai tagnak kell lennie, és betartani a kamarai szabályokat. Kártérítési felelősség: ha a mérnök hibájából kár keletkezik, felelősséggel tartozik annak megtérítéséért. Etikai felelősség: a mérnököknek tiszteletben kell tartaniuk az etikai normákat, és munkájukat a legjobb tudásuk szerint kell végezniük. Az építőiparban a felelősség tétje különösen nagy – gyakran emberéletek múlnak rajta. A felelős műszaki vezetők és az építési műszaki ellenőrök munkája nem pusztán szűk szakmai feladat, biztosítani kell, hogy az épít-

kezések biztonságosak, szakszerűek és a jogszabályoknak megfelelőek legyenek.

A felelős műszaki vezető és az építési műszaki ellenőr foglalkoztatása

Fontos ismernünk az építési folyamat szereplőit, a köztük lévő kapcsolatot, az összeférhetetlenségeket, ezen belül is az építési műszaki ellenőr és a felelős műszaki vezető helyzetét, lehetséges kapcsolódásait. Az építési műszaki ellenőr mindig az építető megbízottja vagy alkalmazottja, ezzel szemben a felelős műszaki vezető mindig a kivitelező oldalán áll, az ő alkalmazottja vagy megbízottja. Ugyanazon munkánál nem töltheti be egy személy mindkét feladatkört, ez összeférhetetlen.

Mindkét szerepkör nélkülözhetetlen az építőiparban, és együttműködésük szükséges egy sikeres projekt megvalósításához. Feladatuk az építési minőség biztosítása, a műszaki követelmények betartása és a későbbi problémák, például szerkezeti hibák vagy jogi viták elkerülése. A felelősségi körök pontos ismerete elengedhetetlen ahhoz, hogy az építési projektek biztonságosan és hatékonyan valósuljanak meg. A felelős műszaki vezető és az építési műszaki ellenőr jelentősen csökkentheti az építési hibák kockázatát, hozzájárulva az átlátható és eredményes kivitelezéshez.

A felelős műszaki vezető foglalkoztatása alapvetően két eltérő formában történhet, a kivitelezővel munkaviszonyban (teljes vagy részmunkaidős) illetve a kivitelezővel megbízási szerződéses viszonyban. Az építési műszaki ellenőr foglalkoztatása hasonló lehet, de ő lehet esetenként az építető alkalmazottja, vagy leggyakrabban a megbízottja. Egyik feladatkör-

nél sem beszélhetünk vállalkozási szerződéses formáról, hiszen a tevékenység egy folyamatos feladat gondossági kötelezettséggel, nem pedig konkrét produktum létrehozása, nem eredménykötelezettség.

Mindkét szerepkörre igaz, hogy a Ptk. szerinti felelősséget a jogviszony befolyásolja – károkozás esetében munkaviszony fennállásakor a munkáltatótól lehet kártérítést kérni, míg megbízás, vállalkozás esetében közvetlenül a szakembertől. A büntetőjogi (Btk.) felelősség ugyanakkor mindig személyes, független a foglalkoztatási formától.

A felelős műszaki vezetői feladat elválasztásánál a Ptk.-következmények miatt erősen javasolt a teljes vagy részdíós alkalmazotti jogviszony, ugyanakkor a műszaki ellenőr feladatkört leggyakrabban megbízással jogviszonyban lehet betölteni.

Az építőipari szabályozások folyamatosan változnak, hogy igazodjanak a technológiai fejlődéshez és a jogi környezethez. Az elmúlt időszakban több jelentős jogszabályváltozás történt, így a legfontosabb, hogy a korábbi, 1997-e építési törvény helyett egy átfogó magyar építészeti törvény született, a 2023. évi C. törvény, valamint a 281/2024. (IX. 30.) Korm.-rendelet, amely az építésügyi hatósági eljárásokat és ellenőrzéseket szabályozza. Lényeges változások léptek életbe 2024-ben a 191/2009 (IX. 15.) Korm. rendeletben, mely az építőipari kivitelezési tevékenységről szól. A pontos tájékozódást segíti a www.e-epites.hu weboldal, ahol sok hasznos információ mellett az építésügyi jogszabályok is naprakészen elérhetők.

Néhány kiemelten fontos feltétel, feladat a felelősség szempontjából

Mindkét szakmagyakorlónál ki kell emelni, hogy a tevékenység csak megfelelő kamarai jogosultsággal (MMK vagy MÉK) végezhető – ezt a 266/2013. (VII. 11.) Korm.-rendelet szabályozza, mely az építésügyi szakmagyakorlási tevékenységekről szól. Építési műszaki ellenőr 2024 októbere óta csak az lehet, aki felsőfokú szakirányú végzettséggel és megfelelő szakmai gyakorlattal rendelkezik. Aki eddig középfokú, technikus végzettséggel rendelkezett ME-II jogosultsággal, az továbbra is megtarthatta. Felelős műszaki vezető részsakterületeken lehet szakirányú építőipari technikus is.

A középfokú végzettségű MV és ME szakmagyakorlók kamarai tagság nélkül,

nyilvántartottként végzik, végezhetik tevékenységüket, a felsőfokú végzettségűeknek kamarai tagoknak is kell lenniük.

Az építési műszaki ellenőr az építetőképviselésében többek között:

- felelős az építészeti-műszaki dokumentumokban meghatározott építési termék beépítésének ellenőrzéséért, ellenőrzi a teljesítmény nyilatkozatokat,
- ellenőrzi a hatósági előírások, szabványok, szerződések és a kivitelezési dokumentáció betartását,
- ellenőrzi a kivitelezési tevékenységet, a munka szakszerűségét,
- ellenőrzi az építési napló bejegyzéseit, feltűnteti a hiányosságokat,
- ellenőrzi az eltakarásra kerülő szerkezeteket, a beépítésre kerülő termékeket, bejegyzi a szükséges intézkedéseket,
- ellenőrzi az elszámolásokat, felméréseket,
- több fővállalkozó esetén összehangolja azok munkáját,
- hiba esetén értesíti az építetetőt az e-naplón keresztül.

A felelős műszaki vezető a kivitelező alkalmazottjaként, vagy vele megbízási szerződésben (ez utóbbi a kevésbé ajánlott foglalkoztatási forma) állva többek között:

- felelős a megfelelő jogosultságának meglétéért,
- a szakmunka irányításáért,
- a kivitelezési dokumentációnak megfelelő megvalósításáért,
- a szakmai, minőségi és biztonsági előírások megtartásáért,
- a munkálatok szakszerűségéért,
- az építési termékek beépítésére, helyettesítésére vonatkozó követelmények betartásáért,
- a kivitelezés végén a megfelelő nyilatkozat megtételéért, annak szakmai tartalmáért.

A részletes szabályozás a 191/2009. (XI. 15.) Korm.-rendeletben található.

Nem szabad megfeledkeznünk a szabályszegések következményeiről sem, ezt a 2023. évi C. törvény 178. § (7) bekezdése ismerteti: „Bírság kormányrendeletben meghatározottak szerint a következő szabálytalan tevékenységek körében állapítható meg:

- a) tervezésre vonatkozó szabályok megszegése,
- b) adatbejelentési és adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása,
- c) jogosulatlanul végzett szakmai tevékenység,
- d) az e törvény végrehajtására kiadott kormányrendeletben előírt szerződés hiánya,

- e) összeférhetlenségi szabályok megsértése,
- f) építési műszaki ellenőr, felelős műszaki vezető, építetők fedezetkezelő, tervezői művezető nélkül végzett építési tevékenység,
- g) szakszerűtlenül végzett kivitelezési tevékenység,
- h) építési napló vezetésére vonatkozó szabályok megszegése,
- i) állékonyt és az életet veszélyeztető állapotot eredményező tevékenység,
- j) az építésügyi hatósági engedélyezés és ellenőrzés során feltárt szabálytalanságok.”

A legsúlyosabb esetekben a Btk. szerint a büntetés:

„165. § (1) Aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékossgát, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”

A szabálytalanság, a figyelmetlenség vagy a szándékos mulasztás mindig következményekkel járhat, amelyek súlyossága a körülményektől függően változik. Ezek azonban elkerülhetők, ha tudatosan törekszünk a szabályok betartására, a szakmai előírások következetes alkalmazására és a felelősségteljes munkavégzésre.

A felelős műszaki vezetők és a műszaki ellenőrök esetében az említett súlyos szankciók miatt különösen fontos a kamarai jogosultsági vizsga, a folyamatos szakmai és jogi továbbképzés, és minden egyéb figyelemfelhívás szerepe.

Ne feledkezzünk meg ugyanakkor arról sem, hogy a felelős műszaki vezetők és a műszaki ellenőrök aktív, és kiemelt résztvevői egy rendkívül komoly, ugyanakkor felemelő alkotási folyamatnak. Az ő szakmai hozzáértésük, jogszerű és szabálykövető munkájuk biztosítja, hogy a beruházás minden résztvevője közös cél felé haladjon. A korrekt együttműködés, a kölcsönös tisztelet és a transzparens kommunikáció révén a beruházás nem pusztán építési feladat, hanem értékteremtő közösségi vállalkozás lesz. Így születhetnek meg azok a nagyszerű műszaki alkotások, amelyek maradandó értéket képviselnek.